

Με αφορμή την έκθεση «Έξοδος- Διέξοδος, 1922-2022», που διεξάγεται στον χώρο του πρώην δημόσιου Καπνεργοστασίου, είχαμε την χαρά να γνωρίσουμε την Αρχιτέκτονα- Εικαστικό κ. Ντιάνα Γιαννοπούλου*. Η έκθεση, ένα πανόραμα που μας μεταφέρει στα τραγικά γεγονότα της περιόδου εκείνης, ταξιδεύοντάς μας στον χωροχρόνο μέσα από τα εκφραστικά πρόσωπα, τα χρώματα και τις οσμές που αναδύονται μέσα από τις ζωγραφιές...

Χαίρετε κ. Γιαννοπούλου,

σας ευχαριστούμε πολύ που δεχθήκατε να σας πάρουμε συνέντευξη και για τον χρόνο που μας διαθέτετε. Θα θέλαμε να σας ρωτήσουμε με ποια αφορμή δημιουργήσατε αυτό το τόσο όμορφο, εκφραστικό και σύνθετο δημιούργημα.

Σας ευχαριστώ πρωτίστως εγώ για το ενδιαφέρον σας, για την εικαστική μου δουλειά, και την πρόταση σας για την συνέντευξη αυτή.

- Έχετε κάποια σχέση με την Σμύρνη και βιωματικές οικογενειακές εμπειρίες που σας βοήθησαν στη δημιουργία του έργου σας;

Θα έλεγα ότι εν δυνάμει, όλοι έχουμε σχέση με τον Ελληνισμό της Μικράς Ασίας και είναι μια θλιβερή σελίδα για την ιστορία μας η καταστροφή, η εξόντωση και ο διωγμός του ελληνικού πληθυσμού από την περιοχή αυτήν, όπως και από τον Πόντο που προηγήθηκε χρονικά της Σμύρνης...

Ο παππούς μου, Αθανάσιος Τσιμογιάννης, από την μητέρα μου, με καταγωγή από τα Ιωάννινα, δικηγόρος το επάγγελμα, ήταν ένας άνθρωπος με όλη την σημασία της λέξης. Ενεπλάκη και πολέμησε στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο σαν εθελοντής στην «ΑΜΥΝΑ» του Βενιζέλου. Κατετάγη ως εθελοντής για την υπεράσπιση των Ελλήνων αδελφών μας στην Μικρά Ασία υπηρετώντας ως λοχαγός. Οι ατέλειωτες διηγήσεις του που με εντυπωσίασαν σαν παιδί, από πρώτο χέρι, είναι και η βιωματική μου σχέση με τις μαύρες αυτές σελίδες της ιστορίας μας...

- Περιγράψτε μας τι απεικονίζει ο πίνακάς σας. Διακρίνουμε πολλές μορφές και παραστάσεις σε αυτόν. Τα πρόσωπα είναι όλα πραγματικά; Για παράδειγμα, η κοπέλα πάνω δεξιά, το ζευγάρι που δεσπόζει αριστερά, η μητέρα που φεύγει με τα παιδιά της...

Ο πίνακας θα έλεγα είναι αφηγηματικός, όπως συνήθως εκφράζομαι στην εικαστική μου δουλειά. Σκοπός μου, το "ταξίδι" του θεατή, μέσα από την σύνθεση αυτή, στο κλίμα και την εξέλιξη των γεγονότων. Από την ανέμελη ζωή των ανθρώπων πριν τις τραγικές εξελίξεις, την καταστροφή της Σμύρνης, την προσπάθεια να εγκαταλείψουν αναγκαστικά τις εστίες στους, όπως- όπως, ουσιαστικά προδομένοι από την πολιτική των κυβερνώντων και των ευρωπαίων "συμμάχων" και τις συνθήκες και την ταλαιπωρία τους ως μετανάστες στην Ελλάδα...

Τα πρόσωπα είναι πάντοτε υπαρκτά, από φωτογραφικά αρχεία της εποχής και από το προσωπικό οικογενειακό μου αρχείο. Το ζευγάρι είναι ο παππούς μου, από τις φωτο-κάρτες που έστειλε τα νέα του από το μέτωπο στην γιαγιά μου, που είναι και η γυναίκα που στέκεται με νοσταλγική χάρη σε αναμονή των ειδήσεων... Θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα μυθιστορήματος η περιπέτειά τους... Εκείνος

τραυματίστηκε στην υποχώρηση, αφού δόθηκε διαταγή να σταματήσουν την προέλαση τα ελληνικά στρατεύματα, όταν έχασε τις εκλογές ο Βενιζέλος και ο Κωνσταντίνος ανέλαβε την εξουσία. Τότε ο στρατός μας έμεινε αβοήθητος, ανεφοδιαστος από τρόφιμα και οπλισμό και στην φάση αυτή της άτακτης υποχώρησης τραυματίστηκε με διαμπερές τραύμα στον πνεύμονα και έδιωξε τον λόχο του πιστεύοντας ότι θα πεθάνει. Το χιόνι και το κρύο πάγωσαν το αίμα στην πληγή, κάνοντας φυσικό επίδεσμο και σταμάτησε η ακατάσχετη αιμορραγία στο στήθος του. Τον βρήκε ημιθανή ένας τουρκικός λόχος. Ο λοχαγός τους είχε γεννηθεί στα Ιωάννινα και όταν ο παππούς του μίλησε στην γλώσσα του και δήλωσε την καταγωγή του από την ίδια πόλη, τον έσωσε σαν αιχμάλωτο μεταφέροντάς τον με προσωπική του ευθύνη στο νοσοκομείο, όπου και έμεινε μέχρι να αναρρώσει εντελώς. Στην Ελλάδα τον θεώρησαν θανόντα, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των διασωθέντων του λόχου του και έγινε η κηδεία του, στην οποία η γιαγιά μου Βασιλική Αυγεροπούλου- Κασκανίδη δεν παρέστη, ερωτευμένη τρελλά μαζί του, καθώς δεν αποδέχθηκε ποτέ τον θάνατό του και δεν φόρεσε ποτέ μαύρα ρούχα που θα δήλωναν το πένθος. Τον περίμενε νοσταλγικά, λέγοντας σε όλους ότι κάτι του συνέβη σοβαρό αλλά θα γυρίσει, όπως κι έγινε με την ανταλλαγή αιχμαλώτων μετά από έξι μήνες. Η γυναικεία φιγούρα πάνω είναι συμβολική, βυθίζεται στο δράμα, μέσα από την διερεύνηση της ιστορίας, με το φώς της έρευνας της ζωής... Η μητέρα κάτω γυρίζει την σελίδα της μετανάστευσης και παλεύει για ένα νέο μέλλον, μια καινούργια αρχή, παίρνοντας μαζί το βίος και τις αναμνήσεις της...

- Όταν δημιουργούσατε τον πίνακα ποια συναισθήματα σας κατέκλυαν;

Θλίψη για τις χαμένες ψυχές των διωγμών και του πολέμου, για τις χαμένες ζωές, τις εστίες, τις ρίζες και τις χαμένες πατρίδες, για τα οικονομικά συμφέροντα και τα πολιτικά παιχνίδια της εξουσίας των "Συμμάχων" και γειτόνων... εις βάρος των λαών. Μα και περηφάνεια για τους δικούς μας ανθρώπους, για την δύναμη ψυχής, τον αγώνα και τις ανθρωπίνες αξίες τους, το θάρρος και την πίστη τους, την επιμονή τους να βάλουν το λιθαράκι τους για έναν καλύτερο κόσμο, ένα ειρηνικό αύριο, ακόμη κι αν προδόθηκαν οι προσδοκίες τους. Και νοσταλγία για την συντροφιά τους, την τόσο πολύτιμη των παππούδων, για την αγωγή, την ευγένεια, τις ανθρωπιστικές αξίες και την σοφία που μας μετέγγισαν με την αγάπη τους. Αισθάνθηκα ότι τιμώ την μνήμη και τα πεπραγμένα τους, σαν μια λύτρωση, ένα μνημόσυνο, με την δημοσιοποίηση της ιστορίας τους που είναι κομμάτι κι αυτή των μαύρων σελίδων του Ελληνισμού και των πολέμων που έζησαν... Τουρκοκρατία και απελευθέρωση στα Ιωάννινα, Βαλκανικούς, Δικτατορίες, Α΄ και Β΄ Παγκόσμιο, Εμφύλιο, Χούντα... Και τι δεν έζησαν αυτοί οι άνθρωποι... αδιαφορώντας για υλικά αγαθά και υπερασπιζόμενοι τα πιστεύω και τις αξίες τους...

- Κάτω αριστερά έχετε τον Ελευθέριο Βενιζέλο και κάτω δεξιά τον Κωστή Παλαμά. Ποια είναι η σημασία τους στον πίνακά σας;

Όσο για την προσωπογραφία του Ελευθέριου Βενιζέλου, κάτω αριστερά και του εθνικού ποιητή μας Κωστή Παλαμά, είναι δύο παρουσίες που ο καθένας από την πλευρά του διαδραμάτισαν νευραλγικούς ρόλους, από διαφορετικές πλευρές στην τραγωδία αυτή... Τοποθετήθηκαν τα πορτραίτα τους στον πίνακα, ώστε να αναρωτηθεί και να ψάξει ο θεατής το γιατί ...

- Πόσο καιρό σας πήρε για να ολοκληρώσετε τον πίνακα;

Περίπου ένα μήνα... η ζωγραφική δεν έχει χρόνο, πρέπει να δίνεις ολοκληρωτικά, ζεις το αντικείμενο και το story... Ακουμπάς κομμάτια βιωμάτων, αναμνήσεων, αισθημάτων και εικόνων που απεικονίζεις στην συγκεκριμένη περίπτωση.

- Μέσα στη θάλασσα διακρίνουμε και σκηνές από την καθημερινή ζωή στη Σμύρνη: τις κυρίες με τις ομπρέλες και τους καλοντυμένους κυρίους, το καφενείο. Η κοπέλα πάνω δεξιά διαβάζει κάτι συγκεκριμένο; Τραβάει την ράχη καρέκλας και ετοιμάζεται να καθίσει; Η λάμπα πετρελαίου συμβολίζει κάτι;

Ναι, είναι σκηνή από ιστορικό φωτογραφικό αρχείο, όταν ακόμη ανέμελοι παρακολουθούν την κινητικότητα των συμμαχικών δυνάμεων, πιστεύοντας στην υποστήριξή τους μετά την συμφωνία των Παρισίων, όταν ο Βενιζέλος ζήτησε την στήριξή τους. Κανείς δεν μπορούσε να φαντασθεί την εξέλιξη των πραγμάτων, ότι θα έμεναν αβοήθητοι και προδομένοι ανεπανόρθωτα και με νέα αναδιάρθρωση του χάρτη της περιοχής...

- Η μητέρα που τρέχει να φύγει με τα παιδιά της κρατάει το μωρό με μια κουβέρτα αγκαλιά, τον μπλόγο στην πλάτη και σέρνει ένα δαντελένιο ύφασμα. Υπάρχει κάποια σημειολογία σε αυτό;

Δεν έχει νόημα να αναλύσω εγώ την απόδοση, γιατί δεν λειτουργώ εγκεφαλικά, όταν δημιουργώ μια σύνθεση. Είναι διαλογισμός, είναι αγάπη, η εικαστική δημιουργία, είναι ένα δώρο "άνωθεν" και νοιώθω απέραντη ευγνωμοσύνη και χαρά όταν ολοκληρώνεται. Προτιμώ να έχει την δυνατότητα ο κάθε θεατής να βιώσει την δική του συναισθηματική κατάσταση στον διάλογό του με το έργο, με κάθε έργο. Εκεί έγκειται και η ικανοποίηση του καλλιτέχνη, να δημιουργήσει ερεθίσματα, συναισθήματα και νέες διεξόδους στο κοινό.

- Το έργο σας επιγράφεται ως: Χρονικό Μνήμης- Περηφάνεια και Καταρράκωση. Θα είχατε να μας πείτε κάτι για αυτό;

Περηφάνεια για τους ανθρώπους που έζησαν εκεί και δημιούργησαν, περηφάνεια για τους αγωνιστές που πάλεψαν για τις ζωές τους και τις ζωές των συνανθρώπων τους και καταρρακώθηκαν τελικά πολλοί στον βωμό της πολιτικής και των οικονομικών συμφερόντων των Μεγάλων Δυνάμεων της εποχής· πληρώνοντας με την ζωή και την ταλαιπωρία τους, πολλές φορές χωρίς τέλος...

Περήφανη εγώ η ίδια που συμμετέχω στην έκθεση αυτήν, την τόσο σημαντική, μα και τόσο επίκαιρη... Δυστυχώς η ιστορία πολλές φορές επαναλαμβάνεται με θύματα τους ανθρώπους και τους λαούς... Ελπίζοντας και μαχόμενη σαν άνθρωπος και σαν καλλιτέχνης να μην ξαναζήσουμε την καταρράκωση... Αλλά ακόμη και στην περίπτωση αυτή, να διατηρούμε το σθένος μας και την ψυχή μας καθαρή, με ακεραιότητα, ευγένεια και ανθρωπιά.

- Έχετε σχεδιάσει ποιο θα είναι το επόμενο έργο σας και την θεματολογία του;

Σαν καλλιτέχνης δουλεύω σε διάφορα θέματα, και δημιουργώ σύνολα που αποτελούν τελικά αντικείμενο μιας ατομικής έκθεσης με συγκεκριμένο θέμα ή συμμετοχής σε ομαδική, όπως η συγκεκριμένη του ΕΕΤΕ, στο Καπνεργοστάσιο στην Λένορμαν, στους χώρους του που μας παραχωρήθηκαν από την Βουλή, για το συγκεκριμένο θέμα. Είθισται να μην αποκαλύπτουμε το θέμα της δουλειάς που σκοπεύουμε να παρουσιάσουμε στο προσεχές μέλλον, καθώς είναι και η έκπληξη που περιμένει το κοινό που μας παρακολουθεί και μας υποστηρίζει. Να είστε όμως σίγουρη ότι θα σας ενημερώσω άμεσα στην επόμενη παρουσίαση της νέας δουλειάς μου, γιατί είναι πολύ τιμητικό το ενδιαφέρον σας, και θεωρώ ιδιαίτερα σημαντικό το ότι ανήκετε στον χώρο της παιδείας και αυτή η συνέντευξη θα δημοσιευθεί σε περιοδικό τύπο του εκπαιδευτικού ιδρύματος που εργάζεσθε. Είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά και οι νεολαίοι να αφουγκράζονται την τέχνη και την ιστορία, μέσα από διαφορετικές απόψεις και αντιλήψεις, ώστε να συνάγουν τα συμπεράσματά τους.

Σας ευχαριστώ και πάλι ιδιαίτερα γι' αυτήν την δυνατότητα που μου δώσατε μέσω της συνέντευξης να επικοινωνήσω εκτός της εικαστικής μου έκφρασης και με την βιωματική μου διήγηση. Είναι πολύτιμοι οι εκπαιδευτικοί με αυτές τις ανησυχίες στην παιδεία της χώρας μας. Εύχομαι και άλλοι συνάδελφοί σας να συμμερίζονται την στάση σας...

Εμείς σας ευχαριστούμε πολύ κ. Γιαννοπούλου. Είναι τιμή μας που φιλοξενούμε την συνέντευξη με τις μαρτυρίες σας στο περιοδικό του σχολείου μας. Να είστε καλά και πάντα δημιουργική.

Η συνέντευξη παραχωρήθηκε στην εκπαιδευτικό Αναστασία Βαβάση, Θεολόγο- Φιλόλογο

* Η Ντιάνα Γιαννοπούλου γεννήθηκε το 1959 στην Αθήνα. Το 1983 αποφοίτησε από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π. Το αρχιτεκτονικό της έργο και design έχει διακριθεί και βραβευθεί σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Παράλληλα με την αρχιτεκτονική ασχολείται με την ζωγραφική και έχει φιλοτεχνήσει με έργα της ποιητικές συλλογές και βιβλία λογοτεχνίας. Απο το 1999 ζει και εργάζεται στο Μαρούσι.

